TA'LIMDA "BUMERANG" VA "FSMU" TA'LIM METODLARINI QO'LLASHNING MAZMUNI VA MOHIYATI

Rayimova Nigina Bobonazarovna
Buxoro muhandislik-texnologiya instituti "Yengil sanoat muhandisligi va dizayni" kafedrasi erkin izlanuvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqolada dars jarayonini tashkil etishga qo'llaniadigan metodlarni tanlash, ta'limning maqsadini amalga oshirishda interfaol metodlarni samarali qo'llash, ayniqsa, oliy ta'limda o'quv jarayonida "Bumerang" hamda "FSMU" metodlarini qo'llash, dars bosqichlarini rejalashtirish, dars jarayonida mazvuning maqsadi, mazmuni, bosqichlarini tizimli tashkil qila olish ko'nikmalaruiga ega bo'lish, "Bumerang" hamda "FSMU" metodlarini qo'llash orqali ta'lim samaradorligiga erishish kabi masalalarda fikr yuritilgan.
Tayanch iboralar: o'quv jarayoni, ta'lim, metod, "Bumerang" metodi, "FSMU" metodi, talaba, dars bosqishlari.

O'qitish usullarini tanlashda asosiy e'tiborni ta'lim maqsadi va vazifalariga qaratilmog'i lozim. Chunki, o'qitish usullari bilan ta'lim maqsadi o'zaro bog'liqlik mavjuddir va ta'lim maqsadi o'rtasida yaqin o'zaro bog'liqlik mavjud.

Har qanday ta'limning maqsadi – bilimni hamda uni amalda qo'llay bilish ko'nikmalari va malakalarini shakllantirish, shunga zarur shaxs sifatlari va ko'rsatmalarini ishlab chiqishdan iboratdir. O'quv faoliyati harakatida maqsadning barcha komponentlari amalga oshar ekan, turli usullarni birgalikda qo'llash zarur. Shuning uchun, ta'lim metodlarini tanlashda eng asosiy omil bo'lib aniq o'quv mashg'ulotining didaktik vazifasi xizmat qiladi.

Quyida oliy ta'lim muassasalarida amaliy mashg'ulotlarda "Bumerang" metodini qo'llashning mazmuni va bosqichlarini ko'rib o'tamiz.

"Bumerang" metodi tahsil oluvchilarni mashg'ulot jarayonida, mashg'ulotdan tashqarida turli adabiyotlar, matnlar bilan ishlash, o'rganilgan materialni yodda saqlab qolish, so'zlab bera olish, fikrini erkin holda bayon eta olish hamda bir mashg'ulot davomida barcha ishtirokchilarni baholay olishga qaratilgan. Ushbu texnologiyada tarqatma materiallar ishtirokchilar tomonidan yakka va guruh holatida o'zlashtiriladi hamda o'zaro suhbat, bahs-munozara, turli savollar orqali ularning matnni qay darajada o'zlashtirilganligi nazorat qilinadi va kichik guruhlarning faolliklari va o'zlashtirish darajalari tezkor baholanadi.

"Bumerang" metodi bir necha bosqichda o'tkaziladi:

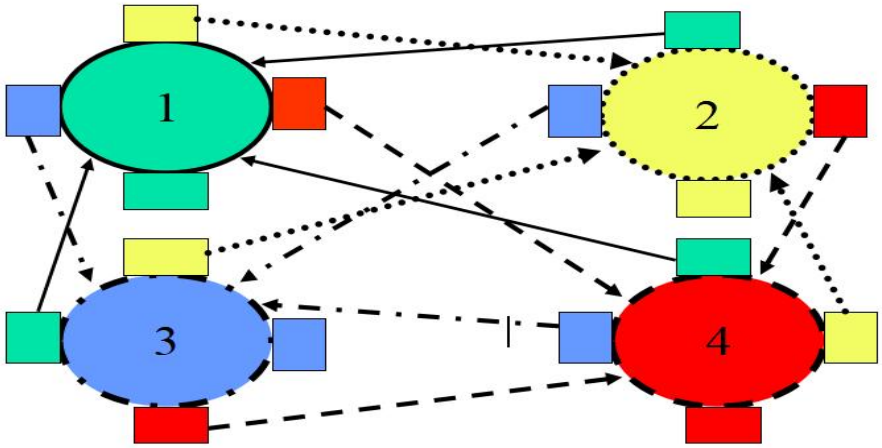
1-bosqich. 4-5 kishidan iborat kichik guruhlarni tashkil etish va o'rganiladigan mavzu matnini guruhlar soniga mos holda alohida bo'laklarga ajratgan holda guruhlarga tarqatish.

Har bir guruhga alohida topshiriq beriladi, tarqatma matnlar ham har bir ishtirokchiga berilishi lozim.

2-bosqich. Guruh a'zolariga berilgan matnlar ishtirokchilar tomonidan yakka tartibda, so'ng guruh bilan mustaqil o'rganiladi.

3-bosqich. Raqamlar yozilgan qog'ozchalar (raqamlar kichik guruh ishtirokchilarining soniga mos bo'lishi kerak) kichik guruh ishtirokchilari tomonidan tortiladi.

4-bosqich. Har bir kichik guruhlardagi bir xil raqamli ishtirokchilar alohida stol atrofida birlashadilar. Bu bosqichda har bir ishtirokchi ham ta'lim beruvchi, ham talaba rolida ishtirok etadilar (1-rasm).

1-rasm. “Bumerang” metodi bosqichlarini amalga oshirish

Ta’lim beruvchi sifatida o‘rganib kelgan materialini sheriklariga tushuntiradi. Talaba sifatida sheriklari tushuntirgan matnlarni o‘rganadi. Guruh ishtirokchilari savollar asosida bir-birlarini tekshirib ko‘radilar.

Baholash esa guruhlarning bir-birlariga savol berishi yoki test savollari yoki shu ishlarning taqdimoti ko‘rinishida olib borilishi mumkin.

Shuningdek, oliy ta’limda nazariy va amaliy mashg‘ulotlarni samarali ta’sirchan tashkil qilishda ta’lim natijasiga ijobiy ta’sir etishi amalda isbotlangan va keng qo‘llaniladigan “FSMU” metodi haqida to‘xtalib o‘tamiz.

“FSMU” metodi munozarali masalalarni hal etishda, bahs-munozara o‘tkazishda yoki o‘quv reja asosida biron bo‘lim o‘rganib bo‘lingach qo‘llanilishi mumkin, chunki bu metod talabalarning o‘z fikrini himoya qilishga, erkin fikrlash va o‘z fikrini boshqalarga o‘tkazishga, ochiq holda bahslashishga, shu bilan bir qatorda talabalarning ta’lim jarayonida egallagan bilimlarini tahlil etishga, qay darajada egallaganliklarini baholashga hamda tinglavchilarni bahslashish madaniyatiga o‘rgatadi.

Ushbu metod tarqatilgan oddiy qog‘ozga o‘z fikrlarini aniq, qisqa xolatda ifoda etib, tasdiqlovchi dalillar yoki inkor etuvchi fikrlarni bayon etishga yordam beradi. Bu metod quyidagicha amalga oshiriladi: mashg‘ulotda avval har bir talaba yakka tartibda berilgan vazifani bajaradi, keyin esa kichik guruhlarda ish olib boradi va dars ohirida jamoa bo‘lib ishlaydilar.

2-rasm. “FSMU” metodini amalga oshirish bosqichlari

Har bir talabaga FSMU metodining 4-bosqichi yozilgan qog‘ozlar tarqatiladi:

F – fikringizni bayon eting

S – fikringizning bayoniga sabab ko‘rsating.

M – ko‘rsatilgan sababingizni isbotlab misol (dalil) keltiring.

U – fikringizni umumlashtiring (2-rasm).

Har bir talaba yakka tartibda tarqatilgan qog‘ozdagi “FSMU” metodining 4 bosqichini o‘z fikrlarini yozma bayon etgan holda to‘latadi. O‘z qog‘ozlarini to‘latib bo‘lganidan keyin, talabalar kichik guruhlarga ajratiladi va guruhlarga “FSMU” yozilgan flipchart qog‘ozi beriladi. Kichik guruhda har bir talaba o‘zining yozgan javobini o‘qib tanishtiradi, so‘ngra guruh a’zolari birgalashib muhokama qilib, umumiy javoblarini yozadilar va uni himoya qiladilar (3-rasm).

WORDLY
KNOWLEDGE

3-rasm. “FSMU” metodi bosqichlarini amalga oshirish

“FSMU” metodining afzalliklari quyidagilardan iborat:

- ✓ dars jarayoni mazmunini yaxshi o‘zlashtirishga olib keladi;
- ✓ muloqotga kirishish ko‘nikmasining takomillashishiga olib keladi;
- ✓ vaqtni tejash imkoniyati mavjud;
- ✓ barcha talabalar jalb etiladi;
- ✓ tahlil qilish va fikrlarni asoslash malakasini rivojlanishiga yordam beradi.

Demak, aytish mumkinki, ta’lim beruvchi to‘g‘ri savol berish hamda dars jarayoni mavzusidan kelib chiqib, ta’lim metodini to‘g‘ri tanlay olishi, mazkur metodni maqsadli va o‘rinli qo‘llash malakasiga ega bo’lishi, ushbu metodlar doirasida savol-javob texnikasini

egallagan bo‘lishi lozim. Bundan tashqari, ta’lim beruvchi interfaol metodlarni qo‘llaganda, fikr-mulohazalarni umumlashtirishni va xulosalar chiqarishni bilishi hamda guruhni boshqarish qobiliyatiga ham ega bo‘lishi kerak. Aynuiqsa, “Bumerang” hamda “FSMU” metodlarini qo‘llaganda, ta’lim beruvchi dars bosqichlarini rejalashtira olishi, vaziyat mazmunini va ishtirokchilarning vazifalarini ishlab chiqishni bilishi lozim. Shundagina, “Bumerang” hamda “FSMU” metodlari o‘zining ijobiy samarasini bera oladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abduqudusov O., Rashidov H.F. Kasb-hunar pedagogikasi. Toshkent, O‘MKHTTKMOUQTI. 2009. – 238 b.
2. Avliyoqulov N.H. Zamonaviy o‘qitish texnologiyalari. - T.: 2001.18-24 betlar.
3. Djurayev R.X., Tolipov O‘.Q. va boshq. Pedagogik atamalar lug‘ati. Toshkent. “Fan” 2008. 192 b.
4. Ismoilova Z.K., Sodiqova F. Oliy o‘quv yurtlari talabalarining mustaqil ishlarini tashkil etishda o‘quv-amaliy o‘yinlardan foydalanishning nazariy asoslari. ”Mehnat ta’limi va kasb ta’limi yo‘nalishlari bo‘yicha o‘qituvchilarni tayyorlash masalalari” resp.ilmiy-amaliy anjuman materiallari. T.: TDPU. 2008. - 247-250 b.
5. To‘xtayeva, Z., Usmonova, N., & Umedova, M. M. (2023). BO ‘LAJAK MUHANDISLARNING LOYIHALASH KO ‘NIKMALARIGA QO ‘YILADIGAN KASBIY TALABLAR. Talqin va tadqiqotlar, 1(27).
6. Sh, T. Z. (2020). Integration of special subjects in higher education. International Engineering Journal For Research & Development, 5(3), 125-131.
7. Sharifovna, T. Z., & Bakhriniso, T. (2020). Modernization of higher education by solving integration problems. European Journal of Research and Reflection in Educational Sciences, 8(12 Part II), 44-49.

WORDLY KNOWLEDGE